

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

YİRMİDÖRDÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE
en-NÛR SÛRE-İ CELÎLESİ
Medenî(; Medîne-i Münevvere döneminde inmiş)dir.
64 âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- (İşte bu,) çok yüce bir sûredir ki, Biz onu İndirimsizdir, onu(n hükümlerinin tatbikini) farz kılmışızdır ve içerisinde pek açık nice âyetler indirmişizdir. Tâ ki siz iyice düşünesiniz / hakkıyla öğütlene(rek gereğiyle amel ede)siniz !!

2- Zina eden kadınla, zina eden erkek (bulûğa ermiş, akıllı, Müslüman ve hür kimseler iseler, ayrıca evlilik ve birleşme geçirmemişseler); **işte onlardan her birinin derisine yüz** (kamçı) **darbe(si) vurun!** (Fakat etine ve kemiğine zarar verme kastıyla aşırı gitmeyin, baş, yüz, karın ve cinsel organlara vurmaktan da sakının!) **O ikisiyle ilgili olarak Allâh'ın dini**(nin bir hükmünü tatbik) **hususunda sizi bir esirgeme tutmasın! Eğer siz Allâh'a ve o son güne inanmakta bulunmuş olduysanız**(, kimseye acımayın da, sizden daha merhametli olan yaratıcının hükmünü uygulayın)! **İnananlardan bir cemâat de o ikisinin azabına şahit olsun** (ki, böylece zina suçunun kötülüğü teşhir edilsin ve bu ceza ibret-i âlem olsun)!

3- Zina eden erkek; zina eden bir kadından, ya da şirk koşan bir kadından başkasıyla evlenemez!

Zina eden kadın ise; onu da ancak zina eden bir erkek veya şirk koşan bir erkek nikahlayabilir!

İşte sana! Bu (zinakârlarla evlenmek), **İnananlar üzerine haram kılınmıştır.**

Zinanın harâmiyeti ittifak konusuysa da, zinakârlarla evlilik İslâm'ın başlangıcında haramken, daha sonra yine bu sûrenin; iffetli-iffetsiz ayrımı yapmadan, bekârların ve dulların evlendirilmesini emreden 32. âyet-i kerîmesiyle neshedilmiştir. Gerçi fâsıklara benzemek, töhmete maruz kalmak, kötü konuşmaya sebebiyet vermek gibi birçok nedenle, iffetsiz kadınların nikâhı mekruh sayılmıştır. (Nesefî)

4- O kimseler ki, (zinadan) korunmuş olan(, namuslu, hür, Müslüman ve mükellef) **kadınlara**(: "Fahişe, zâniye, kötü kadın" gibi iffetsizlik ifade eden kelimelerle hitap ederek iftira) **atmaktadırlar, sonra da** (iddialarını ispat için) **dört şahit getirememektedirler; işte onların derisine seksen** (kamçı) **darbe(si) vurun ve** (hayatları boyunca) **ebediyyen onlara âit hiçbir şahitlik kabul etmeyin! İşte sana! Ancak onlar** (taatımızdan çıkan) **fâsık** (damgası yemiş) **kimselerin ta kendileridirler!**

5- İşte sana! Ancak o kimseler müstesna ki, bu (iftiraları)ndan sonra(, günahlarına pişman olarak vazgeçmeye azmedip) tevbe etmişlerdir ve (iftira atıkları kimselerden helâllik dileyerek, ölmüşseler onlara istiğfarda bulunarak, bozdukları işi) düzeltmişlerdir(, bu durumda onların şahitliğinin geçersizliği devam etmekteyse de, fâsıklık hükmünden çıkmışlardır)!

Çünkü şüphesiz Allâh (tevbe edenlerin günahlarını çokça bağışlayan bir) Ğafûr'dur; (pişmanlık duyan kullarına çok acıyan bir) Rahîm'dir.

6- O kimseler ki (yataklarında başka birini bulup) hanımlarına (zina suçu) atmaktadırlar, ama onlar(ın ortaya attıkları iddiayı ispat) için(, yine) kendilerinden başka şahitler bulunmamaktadır; işte onların her birinin (yapması gereken) şahitliği; Allâh (adın)a (yemin ederek) dört (kere) şahitlikte bulunmasıdır ki, gerçekten kendisi elbette (bu suçlamada) doğru kimselerdendir.

7- Beşinci (şahitlik) ise; eğer o, yalancılardan olduysa, gerçekten Allâh'ın lanetinin kendi üzerine olması (için li'ânda bulunması)dır.

8- Şüphesiz o kişinin elbette yalancılardan olduğuna dâir Allâh (adın)a (yemin ederek) dört şehâdetle şahitlikte bulunması da, o (kadı)ndan o (recm) azâbı(nı) savuşturur.

9- Beşinci olarak da; eğer o (koca), doğrulardan olmuş (da, kadın zina yapmış)sa, Allâh'ın gazabı muhakkak kendisi üzerine olsun (diye lânetleşir)!

10- Eğer sizin üzerinizde Allâh'ın fazl-u rahmeti(; iyiliği ve acıması) olmasaydı ve gerçekten Allâh (tevbeleri çokça kabul eden bir) Tevvâb ve (bu li'ân hükmü dâhil, her hükmü isabetli bir) Hakim olmayaydı(, elbette günahkârların cezasını peşinen vererek yalancıyı açığa çıkarır ve sizi rezil ederdi)!

11- Şüphesiz (sevgilimin sevgilisi olan Âişe'nin iffeti hakkında) o büyük uydurmayı (meydana) getirmiş olan kimseler, içinizden (münafıkların başını çektiği, onla kırk arası) bir topluluktur. Siz onu kendiniz için (Allâh katında) bir şer sanmayın. Doğrusu o sizin (sevap kazanmanıza sebep olacağı) için büyük bir hayırdır. Onlardan her bir kimse için, günahtan kazanmış olduğu şey (nispetinde ceza) vardır. Ama onlar arasından (günahın) büyüğünü üstlenen o (İbni Übeyy adındaki) kimse; özellikle onun için pek büyük bir azap vardır.

Bu ve peşi sıra gelen onbeş âyet-i kerime "İfk hâdisesi" diye bilinen olay hakkında nazil olmuştur ki; Âişe (Radiyallâhu anhâ) bu hâdiseyi şöyle anlatmıştır. "Benî Mustalık gazvesinde bir gerdanlığımı kaybettiğim için geri kalmıştım, çok zayıf olduğum için de devemin üzerindeki kapalı yerde bulunmadığım fark edilemediğinden, beni içinde sanarak kafile yola çıkmış. Kafilenin arkasını toplamakla görevli olan Safvân isimli şahıs beni görünce devesini çökerterek beni bindirdi ve kafileye yetiştirdi. Bunun üzerine başlarını münafıkların reisi olan Abdullah ibni Übeyy'in çektiği bir topluluk, benim hakkımda iftiralar başlatarak helâk olmuşlar. O sıra ben hiçbir şeyden haberim olmadığı halde hastalanmıştım. Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) halimi hatırlamı soruyorduysa da, ondan, evvelce görmüş olduğum lütufkâr muameleyi göremeyişim dikkatimi çekmişti. Derken bir kere babamın teyzesi olan Ümm-ü Mistah'ın ayağı kayıp düşünce oğluna beddua ederek: 'Helâk olasıca Mistah! dedi. Ben: 'Niye böyle söylüyorsun? " diyerek ona itiraz edince bana bu iftira olayını anlattı ve oğlunun da bu işe gülerek de olsa katıldığı söyledi. Ben bunu duyunca tamamen hasta oldum. Annemin babamın yanına gittim. Artık geceleri gözüme uyku girmiyor ve gözyaşım dinmiyordu. Annem ve babam da bu gözyaşlarımdan ciğerimi parçalayarak beni öldüreceğine kanaat getirmişlerdi. Böylece uzun bir süre geçtikten sonra Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) yanıma gelerek: 'Ey Hümeyrâ! Sevinebilirsin, şüphesiz ki Allâh senin beraatını indirmiştir!' deyince: 'Sana değil, Allâh'a hamdolsun!' dedim." (Nesefî,

Hâzîn. Beyzâvî, Âiûsî; kıssanın tafsilatı için bakınız: Buhârî, Tefsîr 244, no: 4473, 4/1774-1778)

12- On(ların konuştuğu)u duyduğunuz zaman, (tek bir can gibi olan) imanlı erkeklerle inanan kadınlar, kendi canları (ve anneleri yerinde olan bir hanım) hakkında bir hayır (ve iffet) düşünseydi de: "İşte bu pek açık bir yalandır!" deselerdi ya!

13- O (iftirayı çıkara)nlar buna dâir dört şahit getirselordi ya! Şahitler getiremediklerine göre, işte sana! Onlar Allâh katında(ki şerî'at hükmünde) yalancıların ta kendileridirler.

14- Eğer dünyada (tevbe etme fırsatı dâhil bunca nimetler bahşeden) ve âhirette (afv-u mağfiret buyuran) Allâh'ın fazl- u rahmeti(; iyilik ve acımasının eseri) sizin üzerinizde bulunmasaydı, içine dalmış olduğunuz (bu yalan ve iftira dolu) şey sebebiyle çok büyük bir azap elbette size (şimdiden) dokunmuş olurdu (ki, ona nispetle, kınanma ve sopa yeme cezaları pek hafif kalırdı).

15- Ne zamanki siz ("Şu haberi duydunuz mu?" diye birbirine sorarak) onu dillerinizle karşılayıp alıyordunuz ve (doğruluğu) hakkında sizin için hiçbir bilgi bulunmayan şeyi de ağızlarınızla söylüyordunuz.

Bir de onu (sorumluluk getirmeyecek) pek kolay bir şey sanıyordunuz. Hâlbuki o, Allâh indinde pek büyük (azabı gerektiren bir söz) dü!

16- Onu duyduğunuzda (şaşkınlığa kapılarak): "(İnanılacak şey değil! Ey Rabbim!) Tesbîh (ve tenzih) Sana!

İşte bunu konuşmamız bizim için (yakışan bir şey) olamaz! İşte bu, hayrete düşürecek derecede pek büyük bir yalandır!" deseyseniz ya!

Rivayete göre; Ebâ Eyyûb el-Ensârî (Radıyallâhu anh)ın hanımı ona: "İnsanların Âişe hakkında konuştuklarını duydun mu?" deyince o: "Ey Allâh! Tenzih Sana! İşte bu büyük bir bühtandır!" demiş, bu âyet de onun bu sözüne muvâfık olarak inmiştir. (Hâzîn)

17- (Yaşadığınız sürece) ebediyyen bunun benzerin(i uydurmaya ve dinlemey)e dönmemeniz için Allâh size vaaz etmektedir. Eğer (İslâm'a) inanan kimseler olduysanız(, bu nasihate kulak verin. Çünkü gerçek iman, iftira, gıybet ve dedikodu gibi çirkin işlerden engeller)!

18- Allâh size (serî'at hükümlerini ve Müslümanlarla âdâb-ı muaşeret meselelerini beyan eden) âyetleri iyice açıklamaktadır. Allâh(, yaratıklarının küçük büyük tüm hallerini, dolayısıyla Âişe'nin beraatını hakkıyla bilen bir) Alîm'dir, (tüm yaptıklarını yerli yerinde yapan bir) Hakîm'dir.

19- O kimseler ki, iman etmiş olan kimseler içerisinde (zina ve iftira gibi) o pek çirkin hasletlerin (haberinin) yayıl(ıp duyul)masını istemektedirler; gerçekten de onlar için, dünyada ve âhirette çok acı verici büyük bir azap vardır.

(Nitekim onlardan bir kısmı dünyada çolaklık, körlük ve had cezasına çarpılma gibi belalara uğramışlardır. Âhiretteki yerleri ise cehennemdir!) **Allâh (kalplerdeki istek ve kasıtlar dâhil her şeyi hakkıyla) bilmektedir, sizlerse (Allâh-u Te'âlâ'nın bildiklerini) bilmemektesiniz.**

Demek ki Allâh-u Te'âlâ, kişinin azimle kalbinden geçirdiği kin, haset ve kötü haberlerin yayılmasını arzulama gibi şeylerden dolayı ona ceza verebilir, ama bizler arzu ve istekleri sorgulamaya kalkamayız, ancak gördüğümüze göre davranırız!

20- Eğer Allâh'ın fazl-u rahmeti (iyiliği ve acıması) sizin üzerinizde olmasaydı ve gerçekten Allâh (kullarını çok esirgeyen bir) Raûf ve (ne kadar büyük günah işleseler de, tevbe edenlere

acıyıp günahlarını bağışlayan bir) **Rahîm olmayaydı**(, iftiraya uğrayanın beraatını açıklamaz, iftira edenleri de peşinen cezalandırırdı)!

21- Ey (Allâh'ın dostluğuna ve şeytanın düşmanlığına) **iman etmiş olan kimseler!** (iftiralara kulak verip, onların yayılmasını arzulama hususunda) **şeytanın adımlarına uymayın / izleri ardınca gitmeyin / yollarını takip etmeyin !! Çünkü her kim şeytanın adımlarına uyarsa, gerçekten de o** (şeytan), **dâima** (gıybet, dedikodu ve iftira gibi) **pek çirkin olan şeyleri ve** (şerî'at tarafından kabul görmeyen) **münkeri emrede**(n biri olduğu için, vesvesesine kulak vereni helâke sürükler)!

Eğer Allâh'ın fazl-u rahmeti(; iyiliği ve acıması) **sizin üzerinizde olmasaydı** (ve O size, günahları sildiren tevbeyi nasip etmeyip, kötülöklere keffâret olacak had cezalarını meşru kılmayaydı), **içinizden hiçbirini** (hayatı boyunca) **ebediyyen** (günah kirlerinden) **temizlenemezdi. Lâkin Allâh dilediği kimseyi** (rahmet ve mağfiretiyle tüm kirlerden) **tertemiz kılar. Allâh**(, kullarının açıkladıkları tevbe dâhil tüm sözlerini hakkıyla işiten bir) **Semî'dir**; (niyetler dahil olmak üzere tüm malûmatı lâıyıkı vechile bilen bir) **Alîm'dir**.

22- İçinizden (Ebû Bekr-i Sıddîk gibi, dinde) **fazilet ve** (malda) **genişlik sahibi olanlar, soy yakınlığına sahip olanlara, yoksullara ve Allâh yolunda hicret etmiş bulunanlara** (yardım) **vermeyeceklerine dâir yemin etmesin! / vermeleri hususunda kesinti yapmasın! /**

Affetsinler ve (görmezden gelerek, ceza vermekten) **yüz çevirsinler!** (İnsanlara karşı takındığınız kötölöğe iyilik muamelesine karşılık;) **Allâh'ın sizin için** (günahlarınızı) **bağışlamasını sevmez misiniz? Allâh** (sonsuz gücüne rağmen, kullarının hatalarını örten bir) **Gâfûr'dur**; (kendilerine çok acıyan bir) **Rahîm'dir**. (O halde siz de O'nun ahlâkını takının!)

Bu âyet-i kerime Ebû Bekr-i Sıddîk (Radyallâhu anh) hakkında inmiştir, şöyle ki o; kızı Âişe (Radyallâhu anhâ) hakkındaki iftiraları dinleyip gülerek hata işleyen, fakat yoksulluk, muhâcirlik ve Bedir muharebesine katılmış bulunmak gibi üstün vasıflara sahip olan, teyzesinin oğlu olduğu için de sıla-i rahim hakkı bulunan Mistah (Radyallâhu anh)a vermekte olduğu yardımı keseceğine dâir yemin etti. Fakat Rasûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bu âyet-i kerimeyi kendisine okuduğunda, "Tabi ki Allâh'ın beni affetmesini isterim!" diyerek yemin keffâreti verip Mistah (Radyallâhu anh)a verdiği yardımı sürdürdü. Çünkü Mistah (Radyallâhu anh) iftiraları dinlemekle hata etmişse de, hiçbir zaman iftiralara katılmamıştı. (Beyzâvî, Nesefî, Hâzîn)

23- O kimseler ki, (zinadan) **korunmuş olan ve** (suçlandıkları şeyden) **habersiz olan imanlı kadınlara** (zina suçu) **atmaktadırlar; gerçekten onlar** (tevbe etmedikleri sürece) **dünyada ve âhirette lanetlenmişlerdir. Pek büyük bir azap da onlar içindir.**

24- Dillerinin, ellerinin ve ayaklarının (konuşturulup), **yapmakta bulunmuş oldukları** (iftira gibi) **şeylere dâir aleyhlerinde şahitlik edeceği gün!...**

25- İşte o gün; Allâh onlara hak ettikleri cezalarını tastamam verecektir, onlar da bileceklerdir ki gerçekten Allâh, o pek açık olan / (her şeyi) açıklayan / Hakk'ın(; O ilâhlığı sabit ve zahir olan Zât'ın) **ta Kendisidir!**

Allâh-u Te'âlâ Kur'ân-ı Kerim'de hiçbir günahın tehdidi hakkında Âişe (Radyallâhu anhâ)ya iftira edenleri tehdit mâhiyetinde kullandığı ağır ifadelere yer vermemiştir. Bu yüzden İbni Abbâs (Radyallâhu anhûmâ): "Kim bir günah işlemiş de sonra tevbe etmişse, tevbesi kabul edilmiştir, ancak Âişe (Radyallâhu anhâ) hakkındaki iftiraya karışanlar müstesna!" demiştir. (Nesefî)

26- Kötü kadınlar (ve sözler) **kötü eröklere mahsustur, kötü erkekler de kötü kadınlara aittir. Temiz kadınlar da temiz eröklere mahsustur, temiz erkekler de temiz kadınlara**

aittir. (Ancak bunların birbirleriyle evlenmeleri yakışık alır.) **İşte sana! O** (temizlerin temizi olan Habîbimin nikâhı altında buluna)**nlar, bun**(ca münafık)**ların söylemekte oldukları şeylerden tamamen temiz tutulmuşlardır. Onlar**(ın beşeriyet gereği kaçınamadıkları günahları) **için büyük bir mağfiret ve** (kendileri için cennet nimetleri gibi) **pek değerli yüce bir rızık vardır!**

Tefsirlerde zikredildiği üzere; Allâh-u Te'âlâ Yûsuf (Aleyhisselâm)ın beraatını, beşikteki çocuğu konuşturarak; Mûsâ (Aleyhisselâm)ın beraatını, elbiseleri kaçırın taşı konuşturarak; Meryem (Radyallâhu anhâ)nın beraatını da çocuğu İsâ (Aleyhisselâm)ı konuşturarak açıklamıştır. Âişe (Radyallâhu anhâ)nın beraatını ise kıyamete kadar okunacak mucize olma ünvanına sahip tek kitabında bunca büyük âyetlerle ve bu kadar te'kitli ifadelerle ortaya koymuştur ki, bu da Rasûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)in makamının yüceliğini gösteren büyük bir delildir.

Âişe (Radyallâhu anhâ)nın, kendisinden başka hiçbir kimseye nasip olmayan bazı şeylerle iftihar ettiği rivayet edilmiştir ki bunlar da: O daha çocukken Cibril (Aleyhisselâm) bir ipek parçasında onun resmini Rasûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)e göstererek: "İşte bu senin hanımındır!" demiştir. Rasûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ondan başka hiçbir bakireyle evlenmemiştir. Rasûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onun gününde ve onun koynunda vefat etmiş ve onun evine defnedilmiştir. Sadece onunla bir yorgan altındayken vahiy gelmeye devam etmiştir. Beraatı gökten inmiştir. Bir de o, Rasûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)in halifesi olan Ebû Bekr-i Sıddîk (Radyallâhu anh)ın, Sıddîka olan kerîmesidir ve bu âyetle ona büyük bir mağfiret ve pek hoş rızıklar vaad edilmiştir. (Hâzin, Neseî, Beyzâvi)

27- Ey iman etmiş olan kimseler! Kendi (oturduğunuz) **evlerinizden başka birtakım evlere,** (sahiplerinden) **izin almadığınız sürece ve halkına selam vermediğiniz müddetçe girmeyin! İşte size bu** (şekilde selam verip izin istemek, câhiliyet devrindeki gibi ansızın girmekten) **sizin için hayırlıdır!** (Böylece siz üstün bir ahlâka irşâd olundunuz.) **Tâ ki siz iyice düşün**(üp gereğiyle amel ed)**esiniz!**

28- Eğer oralarda (size cevap verecek) **hiçbir kimse bulamazsanız, artık** (sahibi tarafından) **size izin verilmeye kadar oralara girmeyin! Eğer size: "Geri dönün**(, ortam müsait değil)" **denilecek olursa** (ısrarcı olmayıp) **geri dönün, o** (milletin kapılarında inadına beklemenizden, kimseyi rahatsız etmeyip dönmeniz,) **sizin** (rezil duruma düşmemeniz) **için daha temiz** (bir hareket)**dir! / daha yararlı** (birdavranış)**dır. / Zaten Allâh yapmakta olduklarınızı** (hakkıyla bilen bir) **Alim'dir.**

29- (Tekke, kervansaray, han, hamam gibi belli kesimler tarafından) meskûn olmayan, **içerlerinde de sizin için** (soğuktan sıcaktan korunma ve eşyanızı yerleştirme gibi) **bir faydalanma** (hakkı) **bulunan birtakım evlere** (izinsiz) **girmenizde sizin üzerinize hiçbir günah yoktur. Allâh sizin açıklamakta olduğunuz** (bozgunculuk veya birtakım mahrem şeyleri görme arzusu gibi kötü) **şeyleri de, gizlemekte bulunduğunuz şeyleri de bilmektedir.**

30- (Habîbim!) İmanlı erkeklere de ki; (haramlara karşı) **gözlerini yumsunlar** (da sadece helâllere baksınlar) **ve tenasül uzuvlarını** (zina ve livâta gibi haramlardan) **korusunlar / avret yerlerini** (açılmaktan) **korusunlar ! İşte sana!** (Günahlara düşüp kirlenmelerinden) **bu kendileri için daha temiz** (bir hareket)**dir. / (din ve dünya bakımından) daha faydalı** (bir davranış)**dır ! Muhakkak Allâh onların** (kime bakmakta ve ne) **yapmakta olduklarını**(n görünen-görünmeyen yönlerini hakkıyla bilen bir) **Habîr'dir.**

31- İmanlı kadınlara da de ki; gözlerini (erkeklerin ve kadınların avret yerlerine bakmaktan) **yumsunlar ve tenasül uzuvlarını** (zinadan ve şehvetle birbirine sürtünmeden) **korusunlar.** (Örf ve âdete göre, zorunlu olarak) **kendilerinden görünen** (yüzler, ayaklar ve el)**ler dışında ziyet** (mahalleri olan vücutlarının diğer yer)**lerini meydana çıkarmasınlar / kendilerinden (âdet**

gereği) **görünen** (yüzük ve kına gibi) **şeyler dışında** (örtünmesi gereken bilezik, halhal, küpe ve gerdanlık gibi) **süslerini** (bile) **açığa çıkarmasınlar!** **Örtülerini başlarından doğru**(, câhiliyet devrinde olduğu gibi arka taraflarına değil de,) **yakaları üzere**(, gerdanlarını, göğüslerini ve tüm vücutlarını kapatacak ve şekil belli etmeyecek bir halde) **atsınlar!** (Gizlemeleri gereken) **ziynet** (yer) **lerini** (hiçbir kimseye) **açmasınlar; ancak kocalarına veya babalarına yahut kocalarının babalarına ya da oğullarına veya kocalarının** (başka hanımlarından olan) **oğullarına yahut erkek kardeşlerine ya da erkek kardeşlerinin oğullarına veya kız kardeşlerinin oğullarına** (ya da amca ve dayıları gibi müebbet mahremlerine) **yahut kendi**(leri gibi imanlı ve hür) **kadınlarına ya da** (kâfir de olsalar cariyelerden) **sağ ellerinin mâlik bulduklarına veya** (kadını erkekten ayıramayacak derecede bunak veya ahmak) **erkeklerden** (kadınla cinsel ilişkiye karşı) **ihtiyaç sahibi olmadıkları halde** (sadece arta kalan yemekler için) **peşe takılanlara yahut kadınların avret** (yer) **lerinden haberleri olmaya**(cak kadar küçük ola)n **o çocuklara** (açıvevmeleri) **müstesna!** (Halhal gibi) **gizlemekte oldukları o ziynetleri bilinsin** (de, kendilerine meyledilsin) **diye ayaklarıyla da** (yere) **vurmasınlar!**

Ey müminler! Hep birlikte Allâh'a tevbe edin! Tâ ki siz (iki cihan saadetine kavuşarak) **felâha erebilesiniz!**

Hanefî mezhebinde; yüz, eller ve ayaklar avret değilse de, bunlara şehvetle bakılması haramdır. Dolayısıyla kadının, kendisine şehvetle bakılacağına dâir en ufak bir endişesi bulunması halinde bu uzuvlarını yabancı erkeklere göstermesi caiz almaz, özellikle fitne kaynayan zamanımızda şehvetle bakanla bakmayı ayırt edebilmek her kadının her an tespit edebileceği bir şey olmadığından; kocaları ve mahremleri dışındakilere bu uzuvlarını, hele de cazibe merkezi olan yüzlerini göstermemeleri en uygun olandır!

Burada geçen "Humur" kelimesinin; günümüzdeki türban ve çene altında düğümlenen başörtülerle terceme edilmesi, bu konuda sahabe ve seleften gelen görüşlere ters düşmektedir. Zira bu husustaki rivayetler; bu kelimenin, baştan aşağı tüm bedeni örtecek "Çâr, çarşaf ve ferace" gibi örtülerden ibaret olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu gibi yerlerde sahabe ve seleften gelen rivayetler göz ardı edilerek sadece lügate bakılıp mana verilemez. Zira Kur'ân'ın tefsirini en iyi bilenler hiç şüphesiz ki vahyin nüzulüne şahit olan ve kastedilen manaları ilk ağızdan alan sahabe topluluğu ile onlardan istifâde eden tâbî'în zümresidir. Aişe (Radiyallâhu anhâ) bu âyetin tefsirinde şöyle buyurmuştur: "Allâh muhâcirlerin hanımlarına rahmet etsin! (Onlar Kur'ân'ın emirleriyle amel etmekte o kadar ileriydiler ki;) Allâh-u Te'âlâ: "Çarşaflarını başlarından doğru yakaları üzere atsınlar!" âyetini indirince, onlar hemen çarşaf gibi büyük örtüleri başlarına geçirecek şekilde yarıp onlarla örtündüler" "Ensar kadınlarının kocaları kendilerine bu âyeti okuduğunda ise; Kur'ân'a onlardan daha kuvvetli inanan görmedim! Her biri kalkıp büyük çarşafı dolandırlar ve sabah namazına o vaziyette çıktılar" (Buhârî Tefsîr: 251. No: 4480-81. 4/1782. 1783; İbn-i Hacer, Fethu'l-Bârî, Tefsîr 24/12. No: 4758-59. 8/347. 348) Bu sahih rivayetlerden açıkça anlaşıldığı üzere; bu âyet-i kerimeyle amel eden sahabe hanımlarından hiçbiri sadece başını örtecek şekilde bir örtü şekli edinmemiş, bilakis büyük çarşafın kenarlarını düzelterek ve baş geçirecek yeri yararak tüm bedenlerini kaplayacak şekilde tesettüre bürünmüşlerdir. Nitekim bu rivayetlerde geçen: "Murût" ve "Üzur" kelimelerinin müfretleri olan "Mırt" ve "İzâr" kelimeleri; lügatlerde "Çarşaf" anlamına gelen "Mûlâe" kelimesiyle tefsir edilmiştir Zaten burada geçen "Humur" kelimesinin müfredi olan "Hımâr" kelimesi de, büyük müfessir Âlûsî (Rahimehullâh) tarafından; çâr, çarşaf, ferace gibi tüm bedeni kaplayan büyük örtü anlamına gelen "Mıkne'a" kelimesiyle açıklanmıştır. Dolayısıyla lügate doğru bakanlar da, bu kelimenin, günümüzde bilinen başörtüsü anlamına gelmediğini yakînen anlayacaklardır. Kur'ân âyetleri birbiriyle asla çelişmeyip, hepsi de birbirini tasdik ve tefsir ettiğine göre; Ahzâb Sûresinin 59. âyetinde "Cilbâb" emredilirken, burada sadece başörtüsünün emredilmiş olduğunu iddia etmek anlaşılacak bir şey değildir. Nitekim o âyette geçen "Cilbâb" kelimesi de; burada olduğu gibi, İbni Abbâs ve İbni Cübeyr (Radiyallâhu anhûm) tarafından; Tepeden tırnağa tüm bedeni örten çarşaf" anlamına gelen "Mıkne'a" ve "Milhafe" gibi lafızlarla tefsir edilmiştir. (Taberî, No: 25977-78,

9/306; İbn-i Kesî: 10/218-219; Âlûsî: 18/142, 22/88)

Şu kadar var ki; orada hür kadınların cariyelerden ayrılması hikmetine binaen "Cilbâblarını üzerlerine çeksinler!" buyrulmuş, burada ise: çarşafın üst kısmının, göğüs bölgesi açıkta kalacak şekilde sırt tarafına atılması suretinde vâki olan câhiliyet uygulamasını iptal için: "Çarşaflarını başlarından doğru yakaları üzerine atsınlar!" buyrulmuştur. Dolayısıyla burada "İsti'lâ" (üzerine alma) manasında vârid olan (على) harf-i cerrini, "İntihây-ı gaye" (son hududu bildirme) manası için olan (الى) harf-i cerrile karıştırarak: "Yakalarına kadar baş örtülerini indirsinler!" manasını tercih etmek asla doğru görülemez. Bilakis doğru mana; "Çarşaflarını başlarından itibaren, yakalarının üzerini tamamen örtecek şekilde aşağı doğru atsınlar!" şeklindedir.

Nitekim Ömer Nasûhî Bilmen Efendi, tefsirli mealinde buraya: "Çarşaflarını başları üzerine örtünler!" diye mana vermiştir. Konyalı Mehmed Vehbî Efendi de Hülâsatü'l-Beyân namındaki Büyük Kuran tefsirinin meâl bölümünde: "Çarşaflarını yanları üzerine vaz etsinler!" manasının izahında bu âyet-i kerîmeden açıkça anlaşılan dördüncü hükmü: "Üzerlerine çarşaf örtünmeleridir!" şeklinde beyan ederek, isabetli manaya muvaffak kılınmışlardır. Ayrıca burada sadece "Humur" kelimesiyle yetinilip, "Yakaları üzerine" buyrulmasaydı, kimilerinin, sahabe hanımlarının tatbikatından sarfı nazar ederek, bazı lügatlerde buldukları "Sadece başı örten şey" manasını öne çıkarmalarının bir anlamı olabilirdi. Ama "Yakaları üzerine" ifadesi, bunun baş ile sınırlanmayıp, çarşafın üst kısmından bahsettiğini açıkça ortaya koymaktadır.

32- İçinizden bekarları, kölelerinizden ve cariyelerinizden (iman ve takva sahibi olan) salih kişileri / (evlenmeye) elverişli kişileri / evlendirin! Eğer onlar fakir kimseler olduysalar, âllah onları fazlından (vereceği yeterli rızık ve kanaatle) zengin edecektir. (Dolayısıyla kız isteyen fakir diye geri çevirmeyin!) **Allâh**(, mahlûkatını rızıklandırmakla nimetleri tükenmeyecek derecede geniş imkâna sahip olan bir) **Vâsi'dir**; (hikmeti gereği kimin rızıkını genişletip kimin rızıkını daraltacağını çok iyi bilen bir) **Alîm'dir**.

Bu evlendirme emri; nedb için olup, bekârları ve dulları evlendirme gibi hayırlı bir amele velileri ve yetkilileri teşvik eder mâhiyettedir ve bu işin Allâh katında sevilen müstehap bir iş olduğunu beyan eder. Zira her emir lafzı, vücup (ve gereklilik) ifade etmez!

33- Evlenme (imkânı) bulamayan o (fakir) kişiler, Allâh kendilerini fazlından zengin (edip, mehir verme ve ev geçindirme imkânına sahip) edinceye kadar (zinaya düşmemek için) iffetli olmaya çalışsın! (Köle ve câriye olarak) **sağ ellerinizin sahip olduğu o kimseler ki**, (belli bir bedel ödeme karşılığında hürriyetlerine kavuşabilmeleri için sizinle) **yazışma talep etmektedirler; eğer onlarda** (söz verdikleri bedeli kazanma kabiliyeti, ahde vefa, güvenilirlik ve dindarlık gibi) **bir hayır bildiyseniz, onlarla yazışın! Allâh'ın size vermiş olduğu malından onlara (zekâtınızı) verin!** (Cariyelerinizin zina yapmasına hiçbir zaman göz yummayın, hele de) **kendileri (zinadan) tam bir korunma istemekteyseler**, (fuhuştan para kazanmak suretiyle) **o en alçak (dünya) hayatın(ın) malını arayınız diye cariyelerinizi zinaya zorlamayın!**

Her kim onları zorlarsa, şüphesiz Allâh, zorlanmalarının ardından (onların günahlarını çokça bağışlayan bir) Ğafûr'dur; (kendilerine son derece acıyan bir) **Rahîm'dir**.

34- Andolsun ki; elbette gerçekten Biz size (bu sûrede; hükümler, edep ve had cezalarıyla ilgili) pek açık nice âyetler, sizden önce geçmiş olan (Yûsuf ve Meryem (Aleyhimesseleâm) gibi iftiraya uğrayan)lar(ın başlarından geçen ilginç kıssalar)dan birine benzeyen (Âişe (Radiyallâhu anhâ)nın) acayip kissa(sı ve ibret destanı), takvâ sahipleri için de(, İslâm'ın hükümlerini tatbik ederken kimseye acımamaları ve iftiralara aldanmamalarına dâir) büyük bir öğüt indirmişizdir!

35- Allâh, göklerin ve yerin nurunun sahibidir / (güneş, ay ve yıldızlarla maddeten, peygamberler ve meleklerle de manen) aydınlaticısıdır / yöneticisidir(; zira her şey ışıkla görünür hale geldiği gibi, tüm işlere O'nun yönetimiyle erişilir) / **varlık sahasına çıkarıcısıdır(;** ışık başkasını gösterdiği gibi, O da her şeyi var ederek görünür hale getiricidir) / (âlemlerde bulunanların) **hidâyetçisidir(;** nitekim tüm yaratıklar O'nun nuruyla, hidâyete erişebilmektedir) **!! O'nun nurunun (aydınlatici özelliğinin) acayip sıfatı; içerisinde büyük ve parlak bir kandil bulunan ve penceresiz (olduğu için ışığı iyice koruyan) bir oyuk gibidir ki, o kandil parlak ve berrak bir cam içerisinde. O cam ise sanki kendisi inci gibi pak ve parlak bir yıldızdır ki; (içinde bulunan fitil,) doğuya da ait olmayan, batıya da nispet edilemeyen(, dolayısıyla ara sıra güneş almayıp gün boyu güneşe maruz kalan Ortadoğu bölgesinin bereketli topraklarında yetişen çok faydalı) ve mübarek bir ağaç olan zeytinden (çıkan yağdan) tutuşturulmaktadır. Onun yağı (o kadar parlaktır ki), kendisine hiçbir ateş değmese bile, yakın olur ki (neredeyse kendi kendine ortalığı) aydınlatacaktır. (İşte bu Hakk'ın nuruna misal olan nur;) nur üzerine (katlanan) pek büyük bir nurdur!**

Allâh dilediği kimseleri nuruna eriştirir. Allah insanlar(ın ibret alması) için(, anlayabilecekleri şekilde) örnekler açıklamaktadır.

Zaten Allâh (görünen-görünmeyen, gizli-açık) her şeyi (hakkıyla bilen bir) Alîm'dir.

Buradaki teşbihlerin tefsirlerde birçok îzâh şekli varsa da, bazı ulemânın beyanına göre: İlâhî irşâd, tereddüde mahal bırakmayacak şekilde sağladığı yakînî inanç bakımından, ışığı koruyup dağılmasını önleyerek güçlendirmek üzere duvarda bulunan penceresiz bir oyuğa: kandilin orada sönmeyerek korunması, Kur'ân'ın değiştirilmekten korunmasına; İslâm'ın hidâyeti, gerçekleri ortaya koyma bakımından, yanan kandile; zaman aşımıyla şüphelere maruz kalmaması yönünden, şeffaf bir cama; Kur'ân ve Sünnetin temsil ettiği vahiy, irşâd delillerinin kaynağı olması bakımından mübarek bir ağaca; İslâm'ın müsamahakârlığı ve kolaylığı, o ağacın yetiştiği ılımlı iklime; dînî irşâtların kıyamete kadar yenilenerek devamı, fitilin devamlı tutuşturulmasına; Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in Kur'ân hükümlerini ümmetine açıklaması, sürüldüğü yeri parlatan hâlis zeytinyağına; o hükümlerin, bir öğreticiye ihtiyaç olmadan, neredeyse kendiliğinden anlaşılacak derecede âşikâriği, o yağın ateş değmeden de kendi kendine aydınlatacak derecede parlaklık vasfına; kandilin ağaçta yetişen zeytinden çıkarılan yağdan tutuşturulması ise, asırlar boyu din âlimlerinin içtihadının önemine benzetilmiştir.

36- Yüksek yapılmasına / yüksek (ve değerli) tutulmasına / ve içerlerinde adının anılmasına Allâh'ın izin (ve emir) vermiş olduğu o çok değerli evlerde (tüm mescitlerde); işte oralarda sabahları ve akşamları / sabahleyin ve zevelden sonraları (sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını kılarak) / O'nu sürekli tesbîh eder!..

37- Öyle değerli nice erler ki; ne (yolculuktaki) bir ticaret, ne de (memleketlerindeki kârlı) bir satış, onları (dille ve kalple) Allâh'ı zikretmekten, o (farz) namaz(lar)ı hakkıyla kılmaktan ve zekâtı vermekten alıkoymamaktadır. (Çünkü) onlar kendisinde kalplerin ve gözlerin (karşılaştıkları dehşetten dolayı yerlerinden fırlayıp, anlamaz ve görmez bir hal alarak, bazen kurtuluş arzusu, bazen de helâk korkusuyla sağa sola doğru bakınarak) dönüp duracağı büyük bir gün(ün şiddetinden korkmaktadırlar.

38- Tâ ki Allâh (bu tesbîh ve korkularından dolayı,) onlara yapmış oldukları (güzel) şeylerin (herhangi birine göre değil de,) en güzeliyle karşılık versin, bir de onlara fazlından (dünyada söz vermemiş olduğu ve akıllarından dahi geçmeyen nimetleri) artırmada bulunsun! Zaten Allâh dilediği (bu gibi) kişileri (yaratıkların sayıp bitiremeyecekleri kadar) hesapsız rızıklandırır.

39- (Müminler sâlih amellerine karşılık ölçüsüz mükâfatlara nail olacaklardır,) **ama o kimseler ki kâfir olmuşlardır; onların (sıla-i rahim ve mazlumlara yardım gibi, iyilik adına yaptıkları) amelleri, dümdüz ve geniş bir ovadaki bir serap gibidir ki, susayan kimse onu bir su zannetmektedir. Nihayet o (su sandığı şeyin yanı) na geldiğinde onu (su olarak bulmak bir yana, mevcut) bir şey olarak (bile) bulamamış, ama onun yanında Allâh'ı(n azabını ve zebanilerini) bulmuştur da O, ona (hak ettiği) hesap (ve cezas)ını tastamam vermiştir.**

(İşte böylece kâfir de, Allâh katında sevap bulacağı inancıyla yaptığı birtakım iyi amellere son derece muhtaç olacağı kıyamet gününde, sevap yerine Allâh'ın büyük azaplarıyla karşılaşınca, çölde susuz kalan birinin, su sanarak nice gayretlerle kendisine ulaştığında hiçbir şey bulamaması nedeniyle pişmanlık ve üzüntüden daha beterine tutulacaktır.)

Zaten Allâh hesabı çok çabuk gören bir Zât'tır! (Zira herhangi bir kimsenin hesabını görmek, O'nu diğerinin hesabından alıkoyamaz, zaten O'nun hesabı kullarinki gibi sayıya ve hesap aletlerine bağımlı da değildir.)

40- Ya da (kâfirlerin amelleri, Hakk'ın nurundan yoksun olması yönünden) çok derin bir denizdeki üst üste binen karanlıklar gibidir; (denizin) kendisini bir dalga kaplamaktadır ki; üzerinden başka bir dalga, onun üzerinden de (yıldızları örtecek derecede koyu) bir bulut (denizi tümüyle bürümektedir)! (İşte bu bulutun, üst üste ve peş peşe gelen dalgaların ve denizin karanlıkları,) pek yoğun karanlıklar(dır) ki, onların bazısı diğer bir kısmın üstündedir! (Bu karanlıklara tutulan kişi,) elini (gözünün önüne) çıkardığı zaman onu görmeye yakın (bile) olamaz.

Her kim ki Allâh (onun nuru seçmediğini bildiği için) ona nur vermemiştir, artık onun için hiçbir nur (ve hidâyetten hiçbir nasip) yoktur. (İşte kâfirde bulunan inanç, söz ve amelle ilgili karanlıklar da onu, gözü önünde bulunan hakkı anlamaz ve hidâyeti görmez bir hale getirir.)

Rivayete göre bu âyet-i kerime, câhiliyet döneminde gerçek din arayışına giren ve ruhbanlığa soyunan, İslâm geldiğinde ise inadına inkâr eden Utbe ibni Rabî'a hakkında inmiştir. Ama hükmü bütün kâfirler hakkında geçerlidir. Âyette zikredilen karanlıklar hakkında Übeyy ibni Kâ'b (Radiyallâhu anh) şöyle demiştir: "İmansız kişi devamlı surette beş karanlık içerisinde dönüp durmaktadır; konuştuğu şirk sözleri bir karanlık, yaptığı kötü işler başka bir karanlık, gireceği mezar daha karanlık, çıkacağı mahşer zifiri karanlık, son durağı olan cehennem ise karanlıklar merkezidir." (Hâzîn)

41-(Habîbim!) Gör(ür gibi bil)medin mi ki, gerçekten Allâh; göklerde ve yerde bulunanlar, bir de (havada kanatlarını) açıp uzatmakta olan dizi dizi kuşlar O'nu (tüm noksan sıfatlardan tenzih ile) tesbih etmektedir?

Her biri (kendisine ilham edilen) duasını ve tesbihini gerçekten bilmiştir. Allâh ise onların yapmakta olduklarını (hakkıyla bilen bir) Alîm'dir.

42- Göklerin ve yerin mülkü(, mülkiyeti, hükümranlığı ve yönetimi) sadece Allâh'a aittir! (Herkesin son) dönüş(ü) ancak Allâh'a (olacak)dır.

43- (Ey insan!) Görmedin mi ki, gerçekten Allâh (parça parça) bulutları (istediği tarafa doğru) sevk etmektedir, sonra (bulutları birbirine ekleyerek) onun (parçalarının) arasını birleştirmektedir, daha sonra da onu üst üste binmiş bir hale dönüştürmektedir? İşte sen yağmuru onun (sıkıştırılmasından oluşan deliklerin) aralarından çıkarken görmektesin! Yine O, gökte (bulunan bulutlarda)n; orada bulunan dağlar (misali donuk ve büyük parçalar)dan dolu (taneleri) indirmektedir de, onu dilediğine vurdurmaktadır, istediğindense onu çevirmektedir. (O bulutun) şimşeginin ışığı (aşırı parlaklığından ve çabukluğundan dolayı,

bakanların) **gözler(in)i gidermeye pek yakın olmaktadır.**

44- Allâh gece ile gündüzü (birbiri ardınca getirerek, birini eksiltilip diğerini artırarak, sıcaklık ve soğukluk durumlarını değiştirerek) **çokça çevirmektedir.**

İşte sana! Gerçekten de bunda basiretlere (ve düşünen akıllara) **sahip kimseler için elbette pek büyük bir ibret vardır** (ki, böylece Kadîm yaratıcının varlığına, birliğine, üstün gücüne ve sonsuz ilmine dâir yakinî bir inanca sahip olabilirler).

45- Allâh (yerde) **hareket eden her canlıyı** (kendine âit) **bir sudan yaratmış** (ve suyu, o yaratığın dört temel unsurundan biri yapmış)tır. **İşte onlardan** (sürüngenler gibi) **karnı üzere yürümekte olanlar vardır; onlardan** (insanlar ve kuşlar gibi) **iki ayağı üzere yürümekte bulunanlar da vardır; yine onlardan** (davarlar vesâir hayvanlar gibi) **dört** (ayak) **üzere yürümekte olanlar da vardır. Allâh** (aklınız erse de, ermese de) **dilediği şeyi** (dilediği şekilde) **yaratmaktadır.**

Şüphesiz ki Allâh her şeye (hakkıyla gücü yeten ve Kendisine hiçbir şey zor gelmeyen bir) **Kadîr'dir.**

46- Andolsun ki; elbette Biz gerçekten (türlü türlü delillerle hakikatleri) **iyice açıklayan / pek açık olan / nice âyetler indirmişizdir. Allâh** (delilleri düşünerek hidâyeti seçtiğini bildiği için, doğru inanca muvaffak kılmayı) **dilediği kimseyi dosdoğru**(ca cennete kavuşturacak) **bir yola hidâyet etmektedir.**

47- Ama o (Allâh'ın hidâyetinden mahrum kalarak münafık ola) **nlar** (sadece dilleriyle): **"Biz Allâh'a da, o Rasûl'e de iman ettik ve** (onların emir ve yasaklarına) **itaat ettik!" derler. Sonra da işte sana! Bunun ardından onların içerisinden** (bozgunculukta aşırı giden) **bir fırka** (bu iddianın gereğini yerine getirmekten) **yüz çevirir. İşte sana! Onlar asla** (makbul manada) **mümin kimseler değildirler.**

Bu âyet-i kerîme Bişr adındaki bir münafık hakkında inmiştir. Bu kişiyle bir Yahudi arasında arazi yüzünden bir anlaşmazlık çıktığında, Yahudi: "Kararı Muhammed versin!" demiş, o ise: "(Yahudi liderlerinden) Kâ'b ibni Eşref versin! Çünkü Muhammed hak yiyen biridir!" demiştir. İşte bu âyet: "İnandık!" dedikleri halde İslâm'ın hükmüne razı olmayan münafıkların kâfirliğini tescillemiştir.

48- Onlar Allâh(ın kararın)a **ve aralarında** (ihtilaf ettikleri konuda) **hüküm vermesi için O'nun Rasûlüne çağrıldıkları zaman birdenbire içlerinden bir fırka** (haksız olduklarını bildikleri için, İslâm'ın hükmünden) **yüz çeviricidirler.**

49- (Ama) şayet hak (aleyhlerine değil de,) **lehlerine olsa, itaat edenler hâlinde koşarak o** (peygamberin kararı) **na gelirler.**

50- Onların kalplerinde (kâfirlik ve zalimliğe meyil gibi) **bir nevi hastalık mı vardır; yoksa** (senden bir yanlışlık görüp de güvenleri sarsılarak senin hakkında) **şüpheye mi düşmüşlerdir yahut Allâh'ın ve Rasûlünün** (yanlış karar vererek) **onlara zulüm** (ve haksızlık) **yapacağından mı korkmaktadırlar? Hayır!** (Bu sayılanların hiçbiri mevzu bahis değildir, çünkü onlar İslâm'ın hükmündeki adaleti pekâlâ bilmektedir. Ama) **işte sana!** (Aslında) **ancak onlar** (başkalarına haksızlığa yeltenen) **zâlimlerin ta kendileridir!**

51- Aralarında (tartışılan meselelerde) **hüküm vermesi için Allâh'a ve** (O'nun hükmünü açıklayacak) **Rasûlüne çağrıldıkları zaman, müminlerin sözü ancak: "İştittik ve itaat ettik!"**

demeleri olmuştur. (Onlara yakışan budur!)

İşte sana! Ancak onlar, felâha erenlerin ta kendileridir.

52- Her kim Allâh'a ve Rasûlüne itaat eder, (geçmiş günahları yüzünden) Allâh'tan korkar ve (gelecekte de) O'ndan hakkıyla sakınırsa, işte sana!

Ancak onlar (sonsuz nimetleri kazanarak) kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.

53- Onlar en güçlü yeminleriyle Allâh'a yemin ettiler ki; andolsun sen kendilerine (cihada çıkmaları için) emir verecek olursan, elbette kesinlikle çıkacaklar! De ki: "(Yalan yere) yemin etmeyin! Bilinen (şekilde gücünüze göre) itaat(, yeminden daha iyidir)! / (Sizin bu itaatiniz, yalan olduğu) bilinen bir tâattır! /

Şüphesiz ki Allâh sizin yapmakta olduklarınızı(n görünen ve görünmeyen tüm yönlerinden hakkıyla haberdâr olan ve herkese hak ettiği karşılığı verecek olan bir Habîr'dir."

54- (Habîbim!) De ki: "(Hem kalplerinizle, hem de dillerinizle) Allâh'a da itaat edin, o Rasûl'e de tâatta bulunun! Eğer yüz çevirirseniz(, ona değil, kendinize zarar verirsiniz)! (Zira) ancak (tebliğ göreviyle ilgili) yükümlü kıldığı şey sadece onun üzerindedir, (emirlerine uymanız hususunda) size yüklenmiş olan şey de özellikle sizin üzerinizde (bir görev olarak bâki)dir. Eğer (tüm emirlerinde) ona itaat ederseniz, (hakka ve) hidâyete erişirsiniz. Zaten o Rasûl(üm) üzerine, pek açık / (hükümleri) açıklayıcı / duyurudan başka bir şey yoktur!

55- Allâh, o iman (şartlarını şeksiz şüphesiz tasdik) etmiş olan ve (namaz, oruç, hac, zekât gibi) salih ameller işlemiş bulunan sizlere (şöyle) vaad(ler)de bulunmuştur ki; kasem olsun; elbette onlardan önceki (imanlı ve itaatli) kimseleri (yeryüzünde hükümrân kılarak) halîfe kıldığı gibi / (düşmanları olan kâfirleri helâk ettikten sonra onların) yerlerine geçirdiği gibi / kesinlikle onları da yerin tamamında (diledikleri gibi yönetimi ele geçiren) halîfe(ler) yapacaktır / (düşmanlarını helâk edip) yerlerine geçirecektir /, yine andolsun ki; elbette onlar için seçip beğendiği (İslâm) dinlerini mutlaka kendileri için (yüceltip tüm dinlere galip kılarak ve düşmanlarının onun aleyhindeki gayretlerini boşa çıkararak, o dini her konuda hükümleriyle sürekli amel edebilecekleri şekilde) iyice sabit kılacaktır ve yine yemin olsun ki; elbette (düşmanlarından) korkularının ardından onları(n durumlarını) gerçekten mükemmel bir güvenceyle değiştirecektir.

Çünkü onlar (sadece) Bana ibadet etmektedirler, Bana hiçbir şeyi ortak koşmamaktadırlar! İşte sana! Her kim bu (müjdenin zuhûru)ndan sonra (dinden dönerek) kâfir olursa / (bu mucizeyi gördüğü halde iman etmeyerek) kâfir kalırsa /, işte sana! (Kâfirlik ve azgınlıkta haddi aşan) fâsıkların ta kendileri ancak onlardır. / İşte sana! Herkim bundan sonra nankörlük yaparsa, işte sana! (İsyanda sınır tanımayan) fâsıkların ta kendileri ancak onlardır. /

Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ve ashâbı Mekke'de on sene korku içerisinde yaşadılar. Medine'ye hicretlerinden sonra da sabah akşam silah taşımak zorunda kalınca, içlerinden birinin: "Güven içinde yaşayacağımız ve silahımızı bırakabileceğimiz bir gün görmedik!" demesi üzerine bu âyet-i celîle nazil oldu.

O zaman Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem); "Çok az bir zaman sonra sizden biri büyük bir topluluk içerisinde yanında hiçbir silah taşımadan güven içerisinde oturabilecektir!" buyurdu. Allâh'u Te'âlâ da bu vaadini yerine getirerek Habîbini doğru çıkardı. Böylece sahabe topluluğunu Arap yarımadasına hâkim kıldı, doğu ve batının en ücra köşelerini bile onlara fethettirdi, Kısraların, Kayserlerin imparatorluklarını onların eliyle parçalattı ve müminleri dünyada hükümrân kıldı. Tabi ki bu âyet, gaybla ilgili bir haberin doğru çıkması yönüyle, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in nübüvvetinin doğruluğuna delil olduğu gibi, Hulefâ-i Râşidîn diye bilinen dört halîfenin hilâfetinin sıhhatine de delil teşkil etmektedir, zira bu âyette vaad edilen

müjdelerin onlar döneminde gerçekleştiği ittifak konusudur! (Nesefî, Beyzavî, Hâzîn)

56- (Artık ey müminler!) **O** (farz) **namaz(lar)ı hakkıyla kılın, zekâtı verin ve o Rasûl(ün diğer bütün emirlerin)e itaat edin! Tâ ki siz (tarafımdan) rahmet olunasınız!**

57- (Habîbim!) Sakın **o kâfir olmuş kimseleri yer(yüzün)de** (kendilerini yakalamaktan Allâh'ı) **âciz bırakacak kimseler sanma! Barınacakları yer ancak o ateştir!**

Andolsun ki; elbette o, ne kötü varılacak yer olmuştur. (Artık sonları böyle bir azap olan kişilerin, dünyada ve âhirette Allâh'ın azabından kurtulmaları nasıl beklenebilir?)

58- **Ey iman etmiş olan kimseler! Sağ ellerinizin sahip olduğu** (köle ve cariyeleriniz olan) **kimseler ve içinizden** (bülûğa erip) **rüyalan**(arak olgunlaş)maya ulaşmamış kişiler; **sabah namazından önce, kuşluk vakti** (kaylûle yapmak için) **elbisenizi** (çıkartıp) **bırakmakta olduğunuz zaman, bir de yatsı namazından sonra** (yatarken bir iş için yanınıza girmeleri gerektiğinde, bir gün ve bir gecede toplam) **üç kere sizden izin istesin(ler)!** (Bu üç vakit,) **sizin** (istirahat) **için üç** (kere) **avret** (yerlerinizi açık bırakabileceğiniz halvet vakitleri)**dir. Onlardan sonra ne sizin üzerinize, ne de onlar üzerine** (izinsiz yanınıza girmeleri hususunda) **hiçbir günah olmamıştır.** (Köleler, hizmetçiler ve çocuklar ev ihtiyaçlarınızı görmek için) **yanlarınızda; bir kısmınız diğer bir kısmın çevresinde dönüp dolaş**(mak zorunda kal)**ıdırlar.** (Bu yüzden her vakit sizden izin isteyemeyebilirler.)

İşte sana! Allâh âyetleri böylece (eşsiz bir açıklamayla) **sizin için beyan etmektedir. Zaten Allâh** (kullarının yararlarını çok iyi bilen bir) **Alîm'dir;** (bütün hükümlerinde onların kârını gözeten bir) **Hakîm'dir.**

Rivayete göre; Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) Müdlic isimli bir çocuğu kuşluk vakti Ömer (Radiyallâhu anh)ı çağtırmaya göndermiş, o da aniden yanına girdiğinde onu, görülmek istemediği bir halde görmüş, bunun üzerine Ömer (Radiyallâhu anh); "İsterdim ki Allâh-u Te'âlâ bu vakitlerde çocuklarımızın ve hizmetçilerimizin yanımıza girmesini yasaklasa!" diye bir temennide bulunmuş, Allâh-u Te'âlâ da bu âyeti indirmiştir. Bunu duyan Ömer (Radiyallâhu anh) secdeye kapanmıştır. Dolayısıyla insanlar, avret konularını ve mahrem durumlarını yabancılara anlatabilecek vasıfta olan çocuklara İslâm'ın bu hükmünü öğretip uygulattırmalıdır. (Âlûsî)

59- **Siz** (hürler)den (olan) **çocuklar** (bülûğa erip)rüyalan(arak olgunlaş)maya ulaştıkları **zaman, ken dilerinden önceki** (bulûğa ermiş) **kimseler** (dâima) **izin istediği gibi onlar da** (her vakit) **izin istesinler!**

İşte sana! Allâh (pek kıymetli) **âyetlerini böylece** (tam bir tafsilatla) **sizin için beyan etmektedir.**

Allâh (açıkladığı hükümlerin hikmetlerini çok iyi bilen bir) **Alîm'dir;** (bütün hükümlerinde kulların kârlarını esas alan bir) **Hakîm'dir.**

60- **O** (hayızdan ve çocuk doğurmaktan geri kalmış) **oturucu kadınlar ki** (yaşlılıklarından dolayı) **hiçbir nikâh ümidi taşımamaktadırlar; işte onların** (saç, boyun, boğaz ve diz gibi gizlemeleri gereken) **ziynet** (yer)lerini **açığa çıkarma çabasında olmayanlar halinde** (çar, çarşaf, ferace gibi dış) **giysilerini** (çıkartıp)bırakmalarında **onlar üzerine hiçbir günah olmamıştır. Ama** (gençler gibi çarşafalarını çıkarmayarak) **iffetli olmaya çalışmaları onlar**(ın töhmetten uzak kalmaları) **için daha iyidir. Zaten Allâh** (onların erkeklerle ne konuştuklarını hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (maksatlarını pek iyi bilen bir) **Alîm'dir.**

Görüldüğü gibi; bu hüküm, şehvetten kesilen çok yaşlı kadınlara örtünme hususunda belli şartlarla biraz daha serbest hareket imkânı vermekteyse de: "Her düşeni bir kapan bulunur!" ke-

lâminca; onların da tesettüre son derece riâyetleri daha uygun görülmüştür.

61- (Ey özürülüler! Sağlıklı kişiler sizinle birlikte yemek istemezler düşüncesiyle veya gazaya çıkarken anahtarlarını size teslim edenler, evlerinden bir şey yemeniz hususunda size izin verdiyseler de, gönülden rıza göstermezler endişesiyle, onlarla birlikte yemekten ya da evlerine girip ihtiyaçlarınızı gidermekten geri kalmayın!

Ey sağlıklı kişiler! Siz de özürlü kişilerle birlikte yerken, hak geçer endişesine kapılmayın. Zira) **kendi** (eşlerinize ve çocuklarınıza âit) **evlerinizden yahut babalarınızın evlerinden veya annelerinizin evlerinden ya da erkek kardeşlerinizin evlerinden yahut kız kardeşlerinizin evlerinden veya amcalarınızın evlerinden ya da halalarınızın evlerinden yahut dayılarınızın evlerinden veya teyzelerinizin evlerinden ya da** (vekâleten veya koruma görevlisi olarak) **anahtarlarına sahip olduğunuz** (kölelerinizin evlerinden veya bostan ve ağıl gibi) **şeylerden yahut** (kendileri yokken evlerine girip yediğinizde son derece memnun olacaklarını bildiğiniz) **dostlarınız(ın mekânların)dan yemeniz hususunda, kör olan üzerine hiçbir güçlük olmamıştır; topal üzerine de hiçbir darlık yoktur; hasta üzerine de hiçbir günah yoktur; kendileriniz üzerine de yoktur!**

(Ey Müslümanlar! Kiminizin tek başına misafirsiz yemeyerek kendini sıkıntıya sokmasına lüzum yoktur. Kiminizin de bir misafir geldiğinde mutlaka birlikte yemek için sıkıntılar çekmesine gerek yoktur. Bazınızın da; kiminiz az, kiminiz çok yediğinden veya iştah hususunda doğal farklılıklarınızdan ötürü ya da zengin fakir ayırımı yüzünden birlikte yemekten sakınması şart değildir. Çünkü) **toplu halde veya dağınık kimseler olarak** (tek tek) **yemenizde üzerinize hiçbir günah olmamıştır.**

Artık (bahsi geçen mekânlardan) **birtakım evlere girdiğiniz zaman, Allâh tarafından** (vaad edilen büyük sevaplarla) **bereketlenmiş** (ve duyanın gönlünü) **pek hoş** (eden, hayırlı ve uzun) **bir sağlık dileğiyle**(, din ve soy bakımından) **kendileriniz** (yerinde sayılan kimseler)e **selâm verin** / (girdiğiniz yerler boş veya mescit gibi yerlerse: "Selâm bize ve Allâh'ın sâlih kulları üzerine olsun!" anlamına gelen: "es-Selâmü aleynâ ve alâ İ'bâdiliâhi's-sâlihîn"sözünü söyleyerek) **kendi nefislerinize selâm verin** / **İşte sana! Allâh** (bu üstün ahkâmı ihtiva eden) **âyetleri böylece** (misli görülmemiş bir açıklamayla) **sizin için beyan etmektedir. Tâ ki siz** (açıklanan hükümleri iyice) **anlayasınız** (da gereğiyle amel ederek iki cihan saadetini kazanasınız)!

İbni Abbâs (Radiyallâhu anhümâ)dan rivayet edildiğine göre; Allâh-u Te'âlâ: "Ey iman edenler! Aranızda mallarınızı bâtil yolla yemeyin!" âyetini indirince, Müslümanlar, hasta, kötürüm. topal ve kör gibi özürülülerle birlikte yemekten çekinmeye başladılar ve: "Yemek bizim en değerli malımız, Allâh bize mallarımızı bâtil yolla yemeyi yasakladığına göre dikkatli olmalıyız, çünkü görmeyen kişi yemeğin güzel tarafını fark edemez, topal rahat oturup yemekte bize iştirak edemez, hasta da iştahsız olacağından hakkını yiyemeyebilir!" gibi laflar ederek sıkıntıya girdiler.

Ayrıca özürülüler, misafir olarak birinin evine giderlerdi. Ev sahibi onlara ikram edecek bir şey bulamayınca onları alır, âyette zikredilen yakınlarının evlerine götürüp yedirirdi. Kötürümler de: "Bizi aldı başkasının evine götürdü!" diyerek bu hususta sıkıntıya girerlerdi. Yine böylece cihada gidenler evlerinin anahtarlarını kötürümlere verir ve: "Biz size evimizde bulunandan yemenizi helâl ettik!" derlerdi. Ama özürülüler: "Sahibi olmayan evlere giremeyiz!" diyerek bundan sakınırlardı. İşte Allâh-u Te'âlâ da bu âyet-i kerimeyi indirerek onlardan bu sıkıntıları kaldırdı. (Hâzîn)

62- Müminler ancak o kimselerdir ki; Allâh'a ve Rasûlüne (samimi kalple) **inanmışlardır ve onunla birlikte**(, cuma, bayram namazları, harp ve istişare toplantıları gibi insanları) **bir araya getiren önemli bir iş üzere bulduklarında kendisinden izin iste**(yip, o da kendilerine izin ver)**medikçe** (onun meclisinden başka bir yere) **gitmezler.** (Habîbim!) **Şüphe siz o kimseler ki**

senden izin istemektedirler, işte sana! Ancak onlar Allâh'a ve Rasûlüne (gerçekten) **iman etmekte olan kimselerdir!** (İşte samimi Müslümanı münafıktan ayıran ölçü budur. Çünkü münafıkların âdeti, bir bahane bularak bu gibi sorumluluk getiren yerlerden sıvışıp kaçmaktır.) **Artık onlar bazı önemli işleri için senden izin istedikleri zaman, onlardan dilediğine izin ver.**

(Bir özre dayalı olsa bile) **yine de** (dünya işini din işine tercih ettiklerinden dolayı) **onlar için Allâh'tan bağışlanma talebinde bulun!**

Şüphesiz ki Allâh (kullarının kusurlarını çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur;** (onlara çok acıdığı için kolaylık sağlayan bir) **Rahîm'dir.**

63- O Rasûlün (sizi önemli bir iş için) **çağırmasını, aranızda bir kısmınızın diğer bir kısmı çağırması gibi,** (katılıp katılmama hakkına sahip olduğunuz ve izinsiz ayrılmakta serbest bulunduğunuz bir çağrıya denk) **tutmayın! / O peygamberi çağırmayı aranızda bir kısmınızın diğer bir kısmı** (yüksek sesle ve adıyla) **çağırması gibi kılmayın!** (Bilakis ona, tazîm ve saygı ifade eden "Nebi" ve "Rasûl" sıfatlarıyla ve kısık sesle nida edin!) / **O Rasûlün duasını** (ve bedduasını) **bir kısmınızın diğer bir kısma duası gibi tutmayın,** (zira sizinki ihtimali, onunki ise kesinlikle kabuldür)! /

Allâh, içinizden birbirinin arkasına saklanarak / (izin alan kişinin ardına takılıp ona) sığınarak / gizlice yavaş yavaş (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in cemaatinin) ara(sın)dan sıyrılıp çıkmakta olan o kişileri kesinlikle bilmektedir.

Artık O (Allâh-u Sübhânehû)nun / onun / emrine karşı duran o kişiler / O'nun / onun / emrinden (müminleri) **engelleyen o kişiler /, kendilerine** (dünyada katliâm, zelzele, zorba yönetim ve kalp katılığı gibi) **büyük bir fitne** (ve sıkıntı) **isâbet etmesinden ya da** (âhirette) **onlara çok acı verici büyük bir azabın çarpmasından sakınsın(lar)!**

64- İyi bilin ki; göklerde ve yerde bulunanlar (mülkiyet ve yönetim bakımından) **gerçekten de sadece Allâh'a aittir. O** (Rabbiniz),(inanç, amel, nifak, ihlâs, karşı gelme ve söz tutma gibi) **üzerinde bulunduğunuz şey(ler)i de, o** (münafık ola)nların **Kendisine döndürülecekleri, O'nun da onlara yapmış oldukları şeyleri**(n kazandırdığı azabı) **haber vereceği** (kıyamet) **günü**(nde başlarına gelecekleri) **de muhakkak bilmektedir.**

Zaten Allâh her şeyi (hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.** (Dolayısıyla hiçbir hâliniz asla O'na gizli değildir!)

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanoğlu